

Erdészeti rendeletek tára.

Hirdetmény.

391. sz. A felesketett erdőörök által az 1879. évi XXXI. törvényczikk 45. §-a értelmében szolgálatközben viselendő jelvényekből az első szükségletnek megfelelő mennyiség elkészítettvén, figyelmeztetnek az érdekelt erdőbirtokosok, hogy azokból a szükséges számú példányokat darabonként 1 frt, azaz egy forintért a törvényhatóságok székhelyein lévő m. kir. adóhivataloknál megszerezhetik.

Kelt Budapesten, 1881. évi februárhó 5-én.

*A földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi
m. kir. ministerium.*

Körrendelet az erdőtisztek napidijai ügyében a m. kir. erdőigazgatóságok-, főerdőhivatalok- és erdőhivatalokhoz.

4549. sz. Az erdészet körében alkalmazott tisztviselők utazásai alkalmából felszámítandó napidijak és fuvar költségek ügyében értesítetik az erdőhivatal, hogy miután az új szolgálati szervezet szerint nemcsak a főerdő- és erdőhivatalok, hanem az erdőigazgatóságok is közvetlenül kezelik a vezetésökre bízott államerdőket, az összes erdészeti tisztviselőknek 8 kilométeren túli távolságra az erdőigazgatóság, főerdő- és erdőhivatal kerületében teendő utazásoknál folyó évi januárhó 1-től kezdve ideiglenesen és további intézkedésig, a rangszerinti napidij fele része érvényesítendő. Ugyanez érvényesítendő a 8 kilométeren aluli távolságoknál is akkor, ha az éjen vagy déli időn túl való időzés szükségessége a hivatalfőnök által igazoltatik.

Az igazgatósági kerületeket illetőleg megjegyeztetik, hogy a besztercebányai erdőigazgató hivatalos kerülete kiterjed a zsarnóczi erdőhivatal kerületére, valamint a máramaros-szigeti erdőigazgatóé a bustyaháza, a kolozsvárié a szászsebesi és a lugosié az orsovai erdőhivatal kerületére is s ehez képest az említett kerületek igazgatói az illető szomszédos erdőhivatal kerületébe magok helyett csak netaláni betegség vagy más kivételes esetben küldhetik ki az igazgatósági erdőmestert vagy erdőtítkárt, kinek ekkor a teljes napidij járand.

A fuvar költségek felszámíthatása ügyében érvényben álló szabályok ezen intézkedés által nem változnak.

Az erdőigazgatóságok, főerdő- és erdőhivatalok kerületein kívüli utazásoknál úgy mint eddig, a teljes napidij felszámításának van helye.

Az erdészjelöltek és erdőgyakornokok napidijainak kiszabását illetőleg az 1870. évi 23.023. számú pénzügyministeri körrendelet 2. pontja marad érvényben, melyszerint azok azon esetben, ha az erdőigazgatóság főerdő- és erdőhivatal kerületében 8 kilométernyi vagy nagyobb távolságra hivatalosan kiküldetnek, napidijaik egy negyedére,

és ha szolgálat érdekében éjen át is kiint maradni kénytelenek, napidíjaik felére tarthatnak igényt; ha pedig négy, bezárólag nyolcz kilométernyi távolságra utaznak és a déli időn túl való időzésöknek szüksége a szolgálatértékel által indokolva van, s ez főnökük által bizonyítottatik, szintén napidíjaik egy negyedét számíthatják fel.

Az erdészjelölteknek és erdőgyakornokoknak tehát a teljes napidíj szintén csak akkor érvényesítendő, ha az erdőigazgatóság, főerdő- és erdőhivatal területén kívül utaznak.

Az erdősámvévőségi tisztviselők részére továbbra is a legközelebbi alsó napidíj szabályzat szerinti felszámitás marad érvényben, utasítottatik azonban a (fő)-erdőhivatal, hogy az erdősámvévőségi tisztviselőket csak akkor küldje ki, ha kebeléből más hivatalnok egyáltalában nem küldhető.

Felhivatik a (fő)-erdőhivatal, hogy az idei felterjesztendő egyes uti-számlákat jövőre mindenkor a távolságokat hitelesen igazoló távolsági bizonylatokkal ellátva küldje fel. — Budapest, 1881. február 17.

B. Kemény.

Utastítás az erdőgazdasági üzemtervek készítése iránt.

(Kiadatott a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister által 1880. évi 23374. szám alatt.)

(Folytatás.)

3. Hozamszabályozás.

Miután az üzemrendezés egyik főfeladata a kihasználás tartamosságát biztosítani és az erdőt lehető legrövidebb idő alatt szabályos állapotba juttatni, a hozamszabályozás legezlszerűbben a *térshozakozás* által, és pedig rendszeren az egyenlő termőképességre átszámitott terület alapján eszközölhető. Kisebb, egyszerűbb erdőgazdaságoknál, például községek kisterjedelmű erdeinél elegendő a *közönséges térbeosztás* is.

A hozamszabályozás, mely többnyire egy fordatatartamra terjesztetik ki, legelőször csak a területet veszi rendezés alá. E célból a korosztálytáblázatban kitüntetett egyes korszaki területösszegek egybeazonlítottatnak a szabályszerű fordaszaki területtel, mely utóbbi minden fordaszakban egyenlő, s melyet megkapunk, ha a szabályszerű évi vágásterületet (egész terület osztva a fordatatartam éveivel) szorozzuk a fordaszak éveivel. Ez összehasonlításból látni, valjon a jelenlegi korosztályok felosztása megengedi-e, hogy a szabályszerű vágásterület alkalmaztassék, vagy pedig a fenforgó tényleges viszonyok számbavétele mellett ennél többet, avagy kevesebbet lehet-e vagy kell-e megállapítani. Utóbbi két esetben a vágásterület minden fordaszakra nézve állapítottatik meg, illetőleg a fordaszaki területek eszerint vettetnek ki.

Az egyes fordaszaki területek ekként megállapíttatván, következik az egyes osztagoknak a fordaszakokba való besorozása. E sorozásnál kellő tekintetbe veendő egyrészt a kijelölt szabályos vágás-sorrend, másrészt az erdő jelen állapota. A sorozás jelentékenyen meg lesz könnyítve, ha hasonló módon sorozatok állíttatnak fel külön az állabkor, fejlettségi és épségi állapot, pénzügyi viszonyok, szállítási és egyéb tekintetek szerint. Jó hasznát vehetni itt azonkívül a szabályos és a jelen állapotot kitüntető térképeknek is, azok összehasonlítása útján. A kihasználás így megállapított sorrendjének helyessége megvizsgálandó még oly módon is, hogy kipuhatoltatik azon állapot, melybe az illető üzemosztálynak az első forda végével jutnia kell, ha az állabok e sorrend szerint használtatnak ki. Ezen állapotot czélszerű nemcsak számokban, hanem a térképen is kimutatni, s a szabályos sorrendet kitüntető térképpel összehasonlítani.

A sorozás alá vonandók azon tisztások is, melyek az erdőtörvény 5. §-a értelmében mulhatlanul beerdősítendők, valamint azok is, melyeknek a forda tartama alatt leendő beerdősítését az erdőgazdaság céljai megkívánják. Kisebb tisztások azon fordaszakba soroztatnak, amelybe a szomszédos állab esik; nagyobb különálló tisztások pedig azon fordaszakba vétetnek be, melyben beerdősítésök a fenforgó viszonyok szerint legczélszerűbbnek ismerhetők.

A terület rendezése után a fatömeghozam szabályoztatik. Nagyobb erdőbirtokoknál, hol a rendezett erdőgazdaság megkívánja, hogy az évi kihasználás ingadozásainak bizonyos többé-kevésbé szűk határok szabassanak, a hozamokat aszerint kell szabályozni. E szabályozás azonban csak az egyes fordaszakokra terjeszkedik ki. E célból kiszámíttatnak a fordaszakokba besorozott osztagoknak azon fatömegei, melyekkel azok kihasználtságuk idejében előreláthatólag birni fognak. Ott, ahol a vágható és közelvágható állabok jelen fakészletei közvetlen felvétel által puhatoltattak ki, ezekre nézve a várható fahozamok a felvett fakészletek és a kihasználás idejéig remélhető fatömegnövekvés összeadásával közvetlenül számíttatnak ki. A többi osztagra nézve a fahozamok az illető fatermési és növekvési táblák segítségével becsültetnek meg. A kihasználás ideje a számítások egyszerűsítése végett a fordaszak közepére nézve vétetik fel.

A így nyert hozamok fordaszakonként összegeztetvén, kitűnik, hogy az egyes fordaszaki fatömeghozamok mennyire térnek el egymástól. Ha az eltérések oly jelentékenyek, hogy az aszerinti kihasználás nem felelhet meg az erdőgazdaság céljainak, a fordaszaki fahozamok kellőleg kiigazítandók. Ez igazításnál azonban ügyelni kell arra, hogy a korszaki területekben való nagyobb mérvű eltérések kiküszöböltenek; ennél fogva a fahozamok kiegyenlítése leginkább egyes osztagok alkalmas részbeni kicserélése által eszközzendő, ha e kicserélés a vágás-sorrendet lényegesen meg nem zavarja.

A szakozás ily módon megtörténvén, megvizsgálhatjuk, és pedig úgy a területekre nézve, mint a fahozamok iránt is. A területre nézve meg kell győződnünk, vajjon a korfokozatoknak a szakozás folytán a forda végével bekövetkezendő alakulása által el lesz-e érve, vagy legalább megközelítve a szabályos sorrend. E meggyőződés legegyszerűbben megszerezhető egy külön kimutatásból, mely e célból a korfokozatokat a jelen állapot szerint, a szakozás szerint és a célbavett szabályos állapot szerint átnézetesen tünteti ki. A fahozamok megvizsgálása akként történik, hogy a terméstét (évenként kihasználható fatömeg mennyisége) ellenőrző sommás számítás által puhatolhatjuk ki, s összehasonlítottatuk a szakozás által az első fordaszak számára megállapított fahozamösszegekből egy évre eső mennyiséggel. A sommás számítás a következő képlet szerint eszközölendő:

$$JH = \frac{JN + SzN}{2} + \frac{JK - SzK}{F}$$

melyben JH a jelen hozamot, JN a jelen összes évi folyó növekvést, SzN a szabályos évi növekvést (mely egyenlő a hozammal), JK a jelen összes fatömegkészletet, SzK az összes szabályos fakészletet, és F a forda évszámát jelenti. A jelen növekvés és jelen fatömegkészlet összegei a részletes állableírásból vehetők ki. A szabályos növekvés és szabályos fakészlet külön számítottatuk ki. Ezen szabályos fakészlet és növekvés oly szabályos állapotra vonatkozik, mely mellett az állabok ugyanazon fanemekből és ugyanazon korfokozatokban állanak, mint ahogy azokat a szakozás mutatja ki, csak hogy teljes zárlatban és az illető korosztálynak megfelelő korban levőknek feltételezettnek. Ezen szabályos állapot tehát lényegesen különbözik attól, melyet elérni óhajtunk, melyben a területeket a tenyésztésre kijelölt fanemekkel benőve és a korfokozatokat a legelőnyösebb sorrendben felosztva gondoljuk, melynek fakészletét tehát nem lehet még összehasonlítani a jelenlegi tényleges fakészlettel. A számításba jövő szabályos fakészlet és növekvés kipuhatolása legegyszerűbben külön táblázatban történik, melyben a szakozás szerint az egyes fordaszakokba sorozott területek elkülönítve a fanemek és termőhelyi osztályok szerint összeírva, a fatermési és növekvési táblák segítségével könnyen kipuhatolhatók az egyes fordaszakokban fanem és termőhely szerint elkülönítve kitéüntetett területeknek megfelelő szabályos fakészletek és folyó növedékek, melyeknek összege megadja a fentebb megjelölt számítási képletbe felveendő mennyiségeket.

Az ezen adatokból kiszámított terméstét azonban nem képezi a jövő kihasználás alapját, hanem ellenőrzés végett annak megítélésére szolgál, vajjon a szakozás által kivetett hozam megfelel-e azon arálynak, mely a jelenlegi tényleges fakészlet és a (fentebbi értelemben vett) szabályos fakészlet közt jelenleg fennáll. A kihasználásra nézve csak a szakozás által megállapított fordaszaki terület mérvadó, melynél többet az egyes fordaszakok tartama alatt kihasználni nem lehet.

4. Általános üzemterv felállítása.

A 3-ik pontban leírt módon a hozamok úgy területre, mint fatömegre nézve szabályoztatván, a megállapított adatok ismételve összehasonlítottatnak a fenforgó összes erdőgazdasági viszonyokkal, s ha olyanoknak találtattak, melyek a gazdaság céljainak a fenforgó viszonyok közt leginkább megfelelnek, összefoglaltatnak rendes üzemtervbe, melybe az egyes osztagok vágássorozatonként és tagonként folyó sorszámuk szerint*) íratnak be; területeik és fahozamaik pedig az őket a fentebbi megállapodás szerint megillető fordaszakba jegyeztetnek be, s tagonként és vágássorozatonként összegeztetnek.

5. Részletes üzemtervek készítése.

Az általános üzemterv alapján az első fordaszakra nézve részletes üzemtervek állíttatnak össze, és pedig külön:

- a) a főhasználat,
- b) az elő- (köztes) használat, és
- c) a mellékhasználatok számára.

A *főhasználatra vonatkozó részletes üzemterv* tartalmazza mindazon osztagokat, melyek az első fordaszak alatt kihasználás alá esnek, azoknak az első fordaszakba sorozott területeit és várható faterméseit, utóbbiakat elkülönítve fanem és választék szerint. E tervben azonkívül kimutatandó a legelőnyösebbnek ismert szabályszerű tarlasztási sorrend is, a vágások mikénti megkezdésének és mely irányban s mely alakban való továbbvezetésének megjelölése mellett.

A tarlasztandó területek és fatermések elkülönítve mutattatnak ki az I-ső és a II-ik félfordaszakra nézve, s kitéüntetettik az egyes félfordaszakba eső területek és fahozamok összegein kívül az egy évre eső vágásterület és fahozam is.

Az *előhasználati részletes üzemterv*, tekintettel az általános üzemtervre, megállapítja az egész fordára és üzemosztályra azon területeket, melyeken gyéritések, tisztázó vágatok és egyéb esetleges fahasználatok lesznek eszközzendők, s ebből kimutatja az ily kihasználás alá az első fordaszak tartama alatt jövő osztagokat területeikkel és nyerhető fatömegeikkel (fanem és választék szerint), megállapítja egyszersmind a sorrendet is, melyben ezen előhasználat legcélszerűbben eszközölhető.

A *mellékhasználatok számára készitendő részletes üzemterv* csak oly mellékhasználatokra vonatkozik, melyeket az erdők fentartása és célszerű gazdálkodás tekintetéből szabályozni szükséges; ilyenek nevezetesen: a legeltetés, makkoltatás, fű- és alomszedés, gyanta és fánedvek gyűjtése, kavics és köfejtés stb. Az erre vonatkozó részletes üzemtervben kimutatandók azon osztagok, melyekben az általános üzemterv figyelembe vétele mellett egyik vagy másik ezen mellék-

*) A számozás mikénti eszközölését lásd a gazdasági térkép ismertetésénél.

használatok közül (amennyiben azokat az illető birtokos igénybevenni szándékozik) alkalmazható, valamint megjelölendő azon mérték is, mennyire lesznek azok kiterjeszthetők. Ez iránti tájékozás végett szem előtt tartandók (az erdőtörvény 4. és 17-ik §§-ból kifolyólag) a következők:

Legeltetés csak azon helyeken és oly kiterjedésben engedhető meg, hol és amennyire ezáltal az erdő fentartása nincsen veszélyeztetve. Felujítás alatt lévő erdőrészekben, fiatalosokban és közelebb tarlasztás alá eső osztagokban legeltetésnek helye nincsen; valamint oly erdőrészekben sem, hol a legelő marha a talajban kárt okozhat.

Makkoltatás alá a felujításban lévő, valamint a legközelebb tarlasztandó erdőrészek szintén nem bocsájthatók.

Fűszedés a felujított és felujítás alatt lévő vágásokban csak a legnagyobb elővigyázat mellett, a jó minőségű talajjal bíró tisztások kasálása csak a beerdősítés eszközéséig engedhető meg.

Alomszedésnek csak azon erdőrészekben lehet helye, ahol a fák hosszsnövésüket általában véve befejezték, sarjerdőkben pedig ott, ahol a fák kora felér a fordattartam idejének legalább $\frac{2}{3}$ -ával. Meredek lejtőkön és silány talaju erdőrészekben az alomszedés teljesen betiltandó. Egyébiránt arról is kell gondoskodni, hogy az alomszedés ott, ahol megengedhető, kellő évközökben eszközöltessék, miután folytonos alomszedés a talaj termőképességét a legnagyobb mérvben veszélyezteti.

Gyanta és fanedvek gyűjtése csak kellő óvszabályok és ellenőrző felvigyázat mellett engedhető meg.

6. A felujítási terv összeállítása.

A felujítás munkája vonatkozik:

a) a beerdősítendő tisztások ertésére;

b) a letarolandó állabok felujítására;

c) az ertett és felujított területek kiegészítésére. A felujítási terv azonban csak az első fordaszakban eszközözendő beerdősítésekre és felujításokra, valamint a felvétel alkalmával a legfiatalabb korosztálybeli állabokban szükségeseknek talált utánjavításokra terjed ki.

E tervbe felvételnek elkülönítve a két félfordaszak szerint mindazon tisztások, melyek az általános üzemterv alapján az első fordaszak alatt beerdősítendő, azon sorrendben, amilyenben azok, tekintettel a szabályos kihasználási sorrendbe, erdősítendő. Azokra nézve kimutatattatik az ertendő terület, fanem és az ertés módja.

Továbbá felvételnek mindazon osztagok, melyek az első fordaszakban kihasználandók, a részletes főhasználati üzemtervben kitüntetett sorrend szerint. Ezekre nézve kimutatattatik azon terület, mely természetes uton önvetülés vagy illetőleg sarjadzás által felujítandó, elkülönítve attól, amely mesterséges uton ertendő. Utóbbinál az alkalmazandó fanem és ertésmód is kimutatandó.

Végre felsorolhatnánk azon osztagok, melyekben utánjavítások eszközözendők, azon területrészzel, mely tényleg ertés alá esik, fanem és az értésmód megjelölése mellett.

Valamennyi felújításra és értésre nézve röviden megjegyzendő, mikép kell azokat foganatosítani és mily intézkedések szükségesek a munka sikeres eszközlése céljából.

A területek mind a két félfordaszakra nézve külön összegeztetnek és a mesterséges értékeknél megállapítatik azon minimalis terület, mely évenként okvetlenül beerdősítendő és felújítendő. A minimalis évi értendő terület megállapításánál ki kell puhatolni, hogy tapasztalat szerint hányszor szokott ismételtetni az ertés a fenforgó viszonyokhoz képest, míg az teljesen sikerül. Ezen ismétlés időtartamának egygyel kevesbitett éveit levonván a fordaszak éveiből és a maradvánnyal clostván az első fordaszakban értendő egész területet, megtudjuk azon minimalis terménnyiséget, mely minden évben az utánjavításokon kívül okvetlenül ertés alá veendő.

A természetes uton felújítendő területeknél fel kell jegyezni, hogy az illető területnek, a tarlasztási sorrendhez képest és a kipuhatolt átlagos felújítási időtartam szerint, melyik évben kell teljesen felújítva lennie, mely időn túl, ha a természetes felújítás nem sikerül, az illető terület ertés alá lesz helyezendő.

A felújítási tervben megjegyzendő az is, hogy a tervezett értések számára hol és milyen kiterjedésben lesznek vetény- és csemetekertek berendezendőek.

F) A jogi s birtokviszonyok rendezésére célzó javaslatok és a belső kezelés szabályozása.

Az üzemszabályozás kapcsában kiterjesztendő a rendezés még a jogi s birtokviszonyokra és a belső kezelésre is; megállapítandók azon intézmények, melyek az erdőgazdaságnak lehető emelése céljából a közel jövőben szükségesek lesznek, kijelölendők azon elvek, melyek a kezelésnél szem előtt tartandók, s kimutatandók azon utak és módok, a melyek a legbiztosabban célhoz vezetnek.

Ezen rendezésre nézve szükségesek a következők :

1. *Javaslatok a jogi s birtokviszonyok szabályozása iránt*, különösen a következőkre nézve :

a) az erdőbirtokkal összekötött jogok mikénti gyakorlása és biztosítása;

b) az erdőgazdaságra vonatkozó, folyamatban lévő fontos perek gyors befejezését elősegítő eszközök megjelölése;

c) még fennálló faizási, legeltetési és egyéb szolgalmak megváltása;

d) közbirtokoknál a netalán még meg nem állapított birtoklási kules kipuhatolása;

e) birtokelosztás;

f) birtokkikerekítés vétel vagy csere útján, stb.

2. *Szervezésre vonatkozó megállapodások :*

a) az erdőbirtoknak erdőgondnoksági kerületekre és ezen kerületeknek őrzárásokra való beosztása.

Erdőgondnokság (pagony) alatt azon egy vagy több üzemszertályból álló erdőtest értetik, melynek egyes részei hasonló erdőgazdasági viszonyok befolyása alatt állnak, melyben a fakihozatal és értékesítés ugyanazon főirányra van utalva, és mely természeti helyzeténél fogva is külön gazdaságot képez, s mint ilyen, külön tiszt (erdész, esetleg kezelő főerdész) által kezelendő. Minden erdőgondnokság tehát külön gazdasági üzemterv szerint használtatik ki és külön számadás és könyvelés alá esik.

Egy-egy erdőgondnokság kiterjedése a helyi viszonyoktól függ; erre nézve mérvadó különösen a gazdálkodás fejlettségi foka és jövője, a vágássorozatok (s ebből kifolyólag az évi vágások) száma, fekvése és távolsága az illető kezelő tiszt székhelyétől, s maga a kezelés módja. Arra mindenesetre ügyelni kell az erdőgondnokságok alakításánál, hogy egyrészt a gondnoksági kerület olyan legyen, miszerint annak kezelését a beforgó viszonyokhoz képest egy tiszt munkaképessége megbírhassa; másrészt pedig, hogy ugyanazon szembeötlő természetes határok közt lévő erdőrészek, melyek fekvésöknél fogva egy a vágások kihasználására s felújítására, mint az erdővédelemre nézve is, valamint a szállítás és értékesítés tekintetében egybetartozóknak tűnnek fel, a mennyiben kiterjedésök a kezelést nem nehezíti meg, ne szakíttassanak szét.

Őrzárás (védkerület) alatt értjük azon kisebb kiterjedésű erdőrészt, melyben az erdővédelem, a kihasználásnál és felújításnál, valamint az üzletnél előforduló munkáknak közvetlen vezetése és a kezelésben való segédkezés egy külön erdőőrre van bízva. Ily őrzárások kihasításánál arra kell figyelemmel lenni, hogy az erdővédelem ne legyen nehezítve az egyes osztagok ellentétes fekvése által; továbbá, hogy az őrzárás kiterjedése olyan legyen, mikép azt az illető erdőőr egyéb fentjelzett teendői mellett könnyen bejárhatta; végre, hogy az őrzárás határai taghatárok legyenek.

b) A szükséges kezelő- és őrzőszemélyzet létszámának megállapítása és kimutatása.

A gondnoksági kerületek és őrzárások elkülönítésével meg van adva a kezelő- és őrző-személyzet létszámának alapja is, a mennyiben minden erdőgondnokság számára külön kezelőtiszt, s minden őrzárás számára külön erdőőr szükséges. Több erdőgondnokságból álló nagyobb birtokoknál azonkívül egy, a szükséghez képest több, a kellő szak-képzettséggel és gyakorlati jártassággal bíró intéző tiszt (erdőmester, főerdész) is szükségeltetik. Kisebb, egy gondnokságból álló birtokok-

nál az illető tiszttel teendőit a kezelőtiszttel végzi; ha pedig az erdőbirtok oly kicsiny, hogy egy külön kezelőtiszttel tartása sem kívánható, s a környéken több ily kisebb birtok létezik, a birtokosokra nézve kívánatos közösen tartani egy kezelőtiszttel; esetleg a kezelés az őrzéssel is egyesíthető. Eziránt azonban az erdőtvény 21. és 22. §§-ai értelmében az illető közigazgatási bizottság beleegyezése szükséges.

c) Az erdőtisztek és erdőőrök munka- és hatáskörének kijelölése.

Ugy az erdőtisztek, mint az erdőőrök is szolgálati utasítással látandók el, melyben teendőik és hatáskörüik részletesen és határozottan kijelöltetnek. A kezelés rendezésénél tehát erre is ki kell terjeszteni a figyelmet.

d) A mennyiben az illető erdőbirtokban állandó munkások vannak alkalmazva, ezek szervezete is szemügyre veendő.

3. *Általános kezelési elvek megállapítása*, és pedig :

a) kijelölése a vágatás és felújítás azon idejének és módjának, mely az adott viszonyoknak megfelel; javaslatok az alkalmazandó fatermelési, kihordási, fafeldolgozási és értékesítési módok iránt; utmutatás a kelendősségi viszonyok emelésére, új piacok megszerzésére; mellékhasználatok és melléküzletek berendezése.

b) Az erdőápolásra vonatkozó intézkedések; a közeljövőben szükségrendő, meglevő vagy újonnan építendő utak s egyéb szállítási eszközök kimutatása, azoknak mikénti berendezése és jókarban tartása; a gazdasági beosztást kitüntető megjelölések (nyiladékok, rendszeresen számozott kő- vagy faoszlop) fentartása; tilalmazási jelek felállítása, erdővédelmi intézkedések.

c) Javaslatok az erdőbirtokhoz tartozó más mivelés alatt álló, de az erdőgazdaság érdekével összefüggőleg kezelendő területek mikénti kihasználása s jókarban tartása, valamint az épületek fentartása iránt.

G) Az erdőrendezési műnek folytatólagos kiegészítése.

Az erdőgazdaság csak úgy közelítheti meg kitűzött célját, ha a rendezési és szabályozási mű folytatattatik és kiegészítettetik. Ez megtörténik :

1. az időközi változások feljegyzése által,
2. üzemnyilvántartás,
3. időszaki átvizsgálások (revisiók) eszközölése által.

1. *Az időközi változások feljegyzése.*

Az erdőbirtok belső és külső viszonyaiban az első felvétel és illetve a korszáki átvizsgálás (revisio) után előfordult minden változás egy, külön e célra nyitandó *nyilvántartási jegyzőkönyv*-ben pontosan és lelküismeretesen feljegyzendő; nevezetesen :

a) *változások a felmért vonalakban és pontokban* : határvonalak és határpontok változtatása, utak, patakok, szállítási művek irányában és kiterjedésében előforduló változások; osztagvonalak megmásítása az üzem (évi vágás, felújítás) vagy külső befolyások és események (erdőégés, szélöntés, rovarpusztítás, fagy, árvíz, földesuszamlás, hógörgetegek) következtében. Mindezen változások, ha több holdra menő terjedelműek, részletes pótfelmérés alapján a térképeken is kitüntetendők, és ennek megtörténte a nyilvántartási jegyzőkönyvben feljegyzendő.

b) *Változások az erdőbirtok területeiben*. Ezen változások vonatkozhatnak részint az egész területre, részint az egyes művelési ágakra. Előbbiekhez tartoznak területváltozások vétel, csere, szolgalmak megváltása stb. által; azon változások pedig, melyek mellett az összterület épségben marad, előidéztetnek részint az üzem és események által, részint az által, hogy egyes területrészek az egyik művelési ágtól elvonatnak és más művelési ághoz csatoltatnak.

Mindezen változások egy külön e célra berendezett *területnyilvántartási táblázatban* is kimutatandók azon sorrendben és időben, a mint azok előfordulnak.

c) *Változások az erdő állapotában* : egyes osztagok termőhelyi és állabviszonyaiban történt változások; a részletes állableírásban netalán észrevett hibás leírásnak kiigazítása.

d) *Változások a jogi viszonyokban* : a birtokkal összekötött cselekvő és szenvedő jogok- s megszorításokban történt változások; az erdőbirtokot, mint olyat illető közigazgatási beosztások, netalán megváltoztatása; változások a birtokot illető közterhekben.

e) *Változások a fakelendőségi és faüzleti viszonyokban* : új fafogyasztó gyárak, intézetek, fafeldolgozó üzemek keletkezése; fapiaczkok megnyitása; fakereskedésben való új irányok megnyerése és újabban kereslet tárgyává lett erdőtermények megjelölése; árak és munkabérek megváltoztatása.

f) *Változások a közlekedési viszonyokban* : változások a faértékesítésre befolyással bíró utak és szállítási eszközök állapotában; új utak és szállítási művek építése a birtokon belől és a fafogyasztó helyek irányában; patakok, folyók szabályozása; vasutak keletkezése.

g) *Nevzetes események*, melyek az erdőgazdaságra fontossággal bírnak, u. m. előforduló szélöntések, rovarpusztítások, fagyok, árvizek, erdőégek stb. leírása.

2. Üzemnyilvántartás.

A részletes üzemtervekben megállapított kihasználás és felújítás mikénti foganatosításáról külön *üzemnyilvántartási könyvek* vezetendők. A nyilvántartás külön eszközöltetik a főhasználatra, elő- (köztes) használatra, mellékhasználatokra és a felújításra nézve.

a) *A főhasználatok nyilvántartása*. A főhasználatok számára két könyv rendeztetik be. Az egyikben az osztagok, melyek a főhasz-

nálatti részletes üzemterv szerint az első fordaszakban kihasználás alá jönnek, mindegyike számára két-két oldalból álló számla nyitattik. Az egyik oldal midazt tartalmazza, a mi az illető osztagra nézve a részletes üzemtervben kimutattatott; a másik oldalon feljegyeztetik a foganatosított kihasználás, és pedig az évszám, melyben az illető osztagban kihasználás történt, az azon évben kihasznált terület, az e területen nyert fatömeg (fanemek és választékok szerint), a (vágásonként megbecsült) feldolgozási apadék és a fatömeg után tőár fejében bejött pénzösszeg. Oly használatokra nézve, melyekért pénz nem folyt be, a megfelelő pénzérték teendő ki. A fokozatos vágásokban kihasznált szálerdőkre nézve az évi kihasznált terület gyanánt csak azon területrészt jegyzendő be, mely a fakészletből az illető évben kihasznált hányadrésznek felel meg.

A mennyiben kényszerűségből (pl. széldöntés, rovarpusztítás, hónyomás következtében) vagy figyelmet érdemlő fontos gazdasági érdekből oly osztagokban is történnék kihasználás, melyek a részletes üzemtervbe felvéve nincsenek (mihez azonban az erdőtörvény 20. §-a szerint miniszteri engedély szükséges), azok számára szintén külön számlák nyitandók, s a becslés és az évi eredmények a fent leírt módon bejegyzendők.

Ha az évi vágás több osztagon megy keresztül s a kihasznált fatömeg a vágásban osztagonként el nem különíthető, akkor az illető egyes osztagokra a közös eredményből annyi iratlik, a mennyi a terület arányában és a kihasznált állab minősége szerint átlagosan számítható; minden ilyen osztagnál azonban megjegyzendő, hogy melyik szomszédos osztagokkal lett az közösen kihasználva.

A másik könyvbe a fentebbiekhez képest osztagok szerint elkülönített kihasználás évszám szerint vonatik össze akként, hogy mindazon osztagok, melyekben az illető évben kihasználás történt, sorban egymás után iratnak az illető kihasznált területrészeikkel, fatömegekkel és tőárban eredményezett pénzösszegekkel. Ezen adatok az év végén összegeztetnek és a részletes üzemtervben megállapított évi vágásterülettel és faterméssel összehasonlítottatnak, mely összehasonlításból kitűnik, vajjon a kivetett évi hozamhoz képest több vagy kevesebb használtatott-e ki, s mennyi lesz ennél fogva jövő évre kihasználandó. A megjegyzésben ez eltérés kellőleg megmagyarázandó és indokolandó.

Az előhasználatok nyilvántartása. Ezek számára szintén hasonló két könyv rendeztetik be, melynek egyikében az előhasználatok osztagonként mutattatnak ki, másikában pedig az illető évben előhasználat alá vett osztagok évenként összevonatnak.

c) *A mellékihasználatok nyilvántartása.* A mellékihasználatokra nézve csak egy könyv nyitattik, melyben egyrészt a mellékihasználati tervben megállapított mellékihasználatok elhelyezése, minősége és kiter-

jedése, másrészt az évenként tényleg igénybe vett mellékhasználatok feljegyeztetnek; utóbbiakra nézve megnevezendő az illető erdőrészt (tag, osztag), hol a mellékhasználat az illető évben történt, a mellékhasználatok minősége és kiterjedése s az azokért bejött pénzösszegek (esetleg azok pénzértéke, ha a birtokos által vagy más jogosultak által használtattak).

d) *A felújítások nyilvántartása.* A felújítások számára két könyv nyittatik. Az egyikben mindazon osztagok számára, melyek a részletes felújítási terv szerint az első fordaszakban értést igényelnek, külön-külön számla vezetettetik, melynek egyik oldala a megállapított értendő területet és javasolt fanem és értésmódot, másik oldala pedig az egyes években foganatosított értést tünteti ki; utóbbira nézve kimutatandó az értett terület, az alkalmazott fanem és értésmód, a felhasznált mag, illetőleg csemetemennyiség s az értesi költségek — területi egységenként és összesen. A mennyiben oly osztagok értetnének, melyek a felújítási tervben foglalva nincsenek, azok számára szintén külön számla vezetendő, melyben azonban csak az egyes években foganatosított értés tüntetettetik ki.

A másik könyv arra való, hogy benne az értékek évenkénti állása mutattassék ki. Elöl kiirtatik a felújítási terv szerint évenként értendő terület, ehez az időközben beerdősítendővé vált terület, s azok összege együtt véve; azután felsoroltatnak az illető évben tényleg felújított területek, melyeknek összegét levonva az előbbi összegből, kitűnik, hogy a használatnak megfelelő szükségszerű erdősítés tényleg megtörtént-e vagy nem, s hogy a jövő évre mennyi marad beerdősítendő a rendes évi értendő területen kívül.

3. Az időszaki üzem-átvizsgálások (revisiók) eszközlése.

Minden félfordaszak végén az üzem-átvizsgálás (revisió) alá kerül; ezen átvizsgálás a következő munkálatokból áll:

- a) az időszerinti tényálladék, illetőleg gazdasági állapot felvétele;
- b) a lefolyt 10 évi üzem eredményeinek kimutatása és a foganatosított gazdálkodás megbírálása;
- c) részletes üzemtervek összeállítása a jövő félfordaszak és minden második átvizsgálásnál, azaz a lejárt fordaszak végén az egész jövő fordaszak számára.

a) Az időszerinti tényálladék, illetőleg gazdasági állapot felvétele.

A félfordaszak végén való tényleges erdőállapotnak felvételénél mindenekelőtt megvizsgáltatnak a birtok határai és az állandó gazdasági beosztás határait jelölő vonalak és pontok. Netaláni változások, melyek már a nyilvántartási jegyzőkönyvből is kivehetők, a természetben megvizsgálándók és a térképpel összehasonlítandók. A mennyiben valamely változás a térképen nem volna kellőleg kitüntetve, az pótlólag felveendő és berajzolendő. Azonkívül megvizsgáltatnak a

kihasznált vágásterületek arra nézve, vajjon helyesen lettek-e azok minden évben felvéve és berajzolva. Az így megvizsgált és a szükséghez képest kiegészített térképből láthatni, vajjon a térkéblázzatot újból kell-e szerkeszteni, vagy csak kiigazítani, avagy változatlanul marad-e az.

A területek megvizsgálása után az állableírás átigazítandó. Erre nézve a nyilvántartási jegyzőkönyvben feljegyzett adatok figyelembevételével mellett a helyszínén ki kell puhatolni a tarlasztott és felujtított állabok és eszközölt értékek állapotát; továbbá szemügyre kell venni a középkori állabok állását; végre fel kell venni a közelebb vágás alá kerülő állabok fakészletét és folyó növekvését. Az így kipuhatolt erdőállapot szerint átigazítandó a részletes állableírás és összeállítandó az *új korosztálytáblázat*.

Az erdőállapot megvizsgálásán kívül összegezendők a nyilvántartási jegyzőkönyvben feljegyzett azon változások, melyek a jogi, fakelendőségi, közlekedési s egyéb viszonyokban a lefolyt félfordaszak alatt felmerültek, s megbírálandó ezen változások befolyása az erdőgazdaság jövőjére.

b) A lefolyt üzem eredményeinek kimutatása és a foganatosított gazdálkodás megbírálása.

Az üzem eredményei az illető üzemnyilvántartási könyvekből vehetők ki.

Ezek alapján kimutatattatik :

α) a részletes üzemtervben kihasználásra előírt és tényleg kihasznált osztagokra nézve a becslés és a tényleges eredmény mérlege;

β) a részletes üzemtervben kihasználásra kijelölt, de ki nem használt osztagok;

γ) a részletes üzemtervbe bele nem foglalt, de tényleg kihasznált osztagok;

δ) az első félfordaszakban kihasználandó volt összes terület és hozam s a tényleg kihasznált területek és fatömegek mérlege;

ε) ugyanaz az elő- (köztes) használatokra nézve;

ζ) a mellékhasználatok összes mennyisége, évek szerint kimutatva;

η) a felujtításra s beerdősítésre kijelölve volt és a tényleg felujtított és ertett területek mérlegezése.

Az így kimutatott üzemeredményekből kitűnik, hogy vajjon az üzemtervek pontosan betartattak-e, vagy voltak-e eltérések, mely esetben az eltérést engedélyező okirat is bemutatandó.

Az üzemeredmények kitüntetése mellett kimutatandó az is, hogy vajjon a lefolyt fél-fordaszakban miképen felelt meg a gazdálkodás a kezelésre nézve megszabott intézkedéseknek és felállított elveknek, s igazolva vannak-e a netaláni eltérések.

c) Részletes üzemtervek felállítása a jövő fél-fordaszak, s illetve egész-fordaszak számára, és intézkedések a belső kezelés iránt.

Minden üzemátvizsgálás alkalmával a következő fél- (illetőleg minden második átvizsgálásnál az egész) fordaszak számára új részletes üzemtervek állítandók fel a főhasználat, előhasználat, mellékhasználatok és felújítások számára. Ezek összeállítása az általános üzemterv alapján ugyanazon módon történik, mint az első berendezésnél, csak hogy itten tekintetbe vétetnek a lefolyt félfordaszak üzemeredményei és az új állapot. Ha az üzemeredményekhez képest azon szükség merül föl, hogy a következő fél- (vagy egész) fordaszakban az általános üzemterv szerint évenként kihasználandó területmennyiséget le kell szállítani, avagy emelni: ezen leszállítás vagy emelés csak annyiban eszközölhető, a mennyiben ezáltal az általános üzemtervben a többi fordaszakra nézve megállapított hozamterület változást nem szenved. Ha pedig az erdőállapotban oly változások történtek volna, melyek az egész, következő kihasználásnak s illetőleg a hátralévő fordaszakoknak lényeges módosítását teszik szükségessé: akkor az általános üzemterv minden hozzátartozó táblázattal és térképpel újból összeállítandó és jóváhagyás végett felterjesztendő.

A jövő kihasználás meghatározása után megállapítandók a belső kezelést illető mindazon intézkedések is, melyek a letelt félfordaszak alatt a gazdálkodásra befolyó viszonyokban felmerült változások következtében szükségeseknek tűnnek fel.

Végre előkészítendő a üzemnyilvántartási könyvek a jövő félfordaszak számára, úgy, a mint ez az első berendezés alkalmával történt.

(Folyt. köv.)

Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1881. január hóban.)

Befizetés. frt.	Befizetés. frt.
Államvasuti igazgatóság (m. kir.) 8 "	Baiersdorf Károly 8 "
Albrecht Ferencz, m. k. erdőgyakornok 3.75 "	Bárány Dénes 4 "
Alsó-mislyei közs. számtartóság 16 "	Binder Vilmos, m. k. főerdész 40 "
Báró A cz é l Lajos, földbirtokos 8 "	Bellatin czi erdészeti hivatal 8 "
Barta Frigyes 5 "	Bariczai erdőhivatal 8 "
Bechine Ferencz 4 "	Borsos István 8 "
Bonnaz Sándor, megyés püspök 200 "	Baján Imre, urad. jószágigazgató 8 "
Böhm Gusztáv 5 "	Belházy Emil, m. k. erdőrendező 4 "
	Baranyay Gáspár 8 "